

Obituari **Luc Montagnier** Va dirigir el laboratori on Françoise Barré-Sinoussi i altres investigadors van aïllar per primera vegada el VIH, el virus que causa la sida. Va compartir amb ella el Nobel el 2008, quan ja havia emprès un camí que el portaria a formular les teories més estrambòtiques.

El viròleg que va perdre el nord

Pierre Bousset / AFP

MICHELE CATANZARO

El viròleg Luc Montagnier va morir el 8 de febrer als 89 anys a l'hospital de Neuilly-sur-Seine (França). El 1983, el seu equip va descobrir el VIH, el virus causant de la sida. Per això, va compartir el premi Nobel de medicina amb la seva col·laboradora Françoise Barré-Sinoussi el 2008. En aquell temps, Montagnier ja havia formulat hipòtesis que deixaven perplexos altres investigadors. El seu prestigi va acabar d'ensorrar-se en els anys successius, quan va formular teories cada vegada més esbojarrades: des de proves infundades de l'homeopatia, fins a curar l'autisme amb antibiòtics. Durant la pandèmia va donar per certa la fabricació humana del virus SARS-Cov-2 i va negar l'eficàcia de les vacunes.

Va néixer el 1932 a Chabris (França) i va fundar el 1972 la unitat d'oncologia viral de l'Institut Pasteur. Va ser en aquest institut on es va aïllar per primera vegada el virus del VIH en mostres de pacients amb una nova síndrome que s'havia diagnosticat per primera vegada el 1981: la sida. Montagnier dirigia l'equip que va publicar el descobriment el 1983, integrat també per Françoise Barré-Sinoussi, Jean-Claude Chermann i altres investigadors.

El mèrit de la troballa va ser reclamat durant alguns anys per un equip nord-americà liderat

El viròleg francès Luc Montagnier, el 1997.

per Robert Gallo, que havia treballat en el mateix tema alhora. No obstant, una investigació encarregada per l'Institut Nacional de la Salut (NIH) dels EUA va confirmar la primícia de Montagnier i va certificar que els virus amb els quals havia treballat Gallo venien en realitat de mostres del laboratori francès.

Per això, avui ningú qüestiona que ell i no Gallo mereixés el Nobel de medicina del 2008 per aquest descobriment. «Montagnier va ser molt important en les fases inicials de la investigació sobre el VIH perquè es va trobar al lloc just en el moment just. Quan va explotar la controvèrsia amb Gallo es va portar amb rectitud i dignitat», observa Carlos Tabernero, historiador de la ciència a la Universitat

Autònoma de Barcelona (UAB) que treballava com a investigador biomèdic en el VIH durant aquells anys.

Premi Nobel

També es considera justificat que compartís el premi Nobel amb Sinoussi. En aquesta com en altres ocasions, es va aplicar una regla no escrita, la que consisteix a guardonar el primer i l'últim signant de la publicació acadèmica en què s'anuncia el descobriment. Aquests solen ser, respectivament, el responsable material del treball i el cap de l'equip.

«Probablement ella va ser l'artífex del treball, però ell va crear el laboratori, va fitxar l'equip i va dirigir la investigació. No es pot pretendre que s'encar-

regués també de fer les PCR. No és un cas en el qual l'investigador sènior hagi ocultat el júnior», observa Santiago Moreno, cap de servei de malalties infeccioses de l'Hospital Ramón y Cajal de Madrid. «Va estructurar un equip d'alta capacitat. Dinamitzar la investigació té un mèrit i s'ha de reconèixer», diu Bonaventura Clotet, director de l'Institut de Recerca de la Sida (IrsiCaixa).

El 1997 Montagnier va ocupar la direcció del Centre de Biologia Molecular i Cel·lular de la City University de Nova York. En aquell temps, ja havia generat perplexitat en la comunitat científica amb les seves intervencions en alguns congressos. Per exemple, va afirmar que perquè el VIH causés la sida era necessària la concurrència d'un bacteri, el micoplasma. Això es basava en el fet que sempre trobava micoplasma a les mostres dels pacients amb sida. No obstant, aquest microbi és un contaminant habitual dels cultius, que no té a veure amb la malaltia.

Poc després de rebre el Nobel, Montagnier va emprendre una carrera de declaracions cada vegada més sense nord. Primer, es va apuntar a la teoria que l'aigua té una forma de memòria. Aquesta hipòtesi encaixa amb els supòsits de l'homeopatia, una teràpia sense proves científiques que utilitza la dilució extrema de substàncies en aigua. El viròleg també va planificar un tractament de l'autisme per mitjà d'antibiòtics. ■